

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SIVOKON Yuriy Mykhailovych – senior lecturer at the Department of Art Education at the Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of future choreographers.

PECHENENKO Maksym Valeriyovych – teacher at the Department of Art Education of the Central Ukrainian Volodymyr

Vinnychenko State Pedagogical University, artistic director and chief choreographer of the folk choreographic ensemble «Svitanok» (Kropivnytskyi).

Scientific interests: professional training of future choreographers.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 378.14:76

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-309-314

СПНУЛ Ігор Васильович –

заслужений працівник культури України, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8851-2198>

e-mail: spinuligor75@gmail.com

СПНУЛ Олена Миколаївна –

заслужений працівник культури України,
старший викладач кафедри мистецької освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5647-9423>

e-mail: spinuligor75@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЕСТЕТИЧНО-ЦІННІСНОГО СПРИЙНЯТТЯ СУЧАСНОГО СПОРТИВНОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ

У статті автори розглядають проблему взаємодії спорту та мистецтва. У сучасній культурі спорт і мистецтво є одними з основних сфер життя людини. Традиційно спорт і мистецтво розглядаються як взаємовиключні соціокультурні явища. В останні десятиліття ситуація змінилася: перетворення спорту в глобальне явище потребує наукового дослідження взаємовпливу спорту та політики, спорту та економіки, спорту та міжнародного співробітництва.

У рамках даного дослідження актуальним видається питання про співвідношення спорту та мистецтва. У статті зроблено спробу не лише розглянути проблему взаємодії двох культурних феноменів: спорту та мистецтва, а через аналіз спортивного бального танцю поставити питання про існування певного «набору» візуально-виражальних засобів, які дозволяють розглядаючи танцювальний спорт не лише як вид спорту, а й як мистецький, витвір мистецтва з певною естетичною цінністю та виразністю. Зроблено висновок, що танцювальний спорт, більше, ніж будь-який інший техніко-естетичний вид спорту, відкритий мистецтву. Естетична виразність притаманна всім видам спорту, але проявляється і функціонує вона по-різному. Щодо танцювального спорту, на думку авторів, в цьому виді спорту відбувся синтез спорту та мистецтва. Розвиток танцювального спорту відбуватиметься не шляхом підвищення фізичних можливостей рівня технічної майстерності, а шляхом збільшення виражальних можливостей людської тілесності, де немає межі.

Багатогранний світ, який проходить через призму людського сприйняття та уяви, перетворюється на зміст танцювального образу і є його хореографічним відображенням, отже спортивний бальний танець – це сучасний витвір мистецтва, що проявляється через майстерне володіння танцівником власним тілом і вміння передати весь накопичений досвід, щоб захопити глядача та залучити його у світ прекрасного.

Ключові слова: спорт, фізична культура, спортивні танці, спортивні бальні танці, рух, пластика, ритм, імпровізація.

SPINUL Ihor Vasylyovych –

Honored Worker of Culture of Ukraine, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Art Education
of the Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical
University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8851-2198>

e-mail: spinuligor75@gmail.com

SPINUL Helen Mykolaivna –

Honored Worker of Culture of Ukraine,

Senior Lecturer of the Department of Art Education

of the Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical
University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5647-9423>

e-mail: spinuligor75@gmail.com

**FEATURES OF THE AESTHETIC-VALUE PERCEPTION
OF MODERN SPORTS BALLROOM DANCE**

In modern culture sports and art are among the main spheres of human life. Traditionally sports and art are presented as mutually exclusive sociocultural phenomena. In recent decades the situation has changed: the transformation of sports into a global phenomenon requires a scientific study of mutual influence of sports and politics, sports and economics, sports and international cooperation.

Within the framework of this study, the question of relations between sports and art seems to be relevant. The article makes an attempt not only to consider the problem of interaction of two cultural phenomena: sport and art, but through the analysis of sports ballroom dance to raise the question of the existence of a certain «set» of visual and expressive means that allow considering dance sport not only as a sport, but also as an artistic one, a work of art with a certain aesthetic value and expressiveness.

It is concluded, that dance sport, perhaps, more than any other technical and aesthetic sport is closed to art. Aesthetic expressiveness is inherent in all sports, but it manifests itself and functions in different ways. As for dance sport, the authors are convinced that the synthesis of sport and art in this sport has taken place. The development of dance sport will take place not by increasing the physical capabilities the level of technical skill, but by increasing the expressive capabilities of human corporeality, where is no limit. The multifaceted world, which passes through the prism of human perception and imagination, is transformed into the content of the dance image and is its choreographic reflection.

Sports ballroom dance is a modern work of art, manifested through the dancer's mastery of his own body and the ability to convey all the accumulated experience to captivate the viewer and draw him into the world of beauty.

Keywords: *sports, physical culture, dance sports, sports ballroom dancing, movement, plasticity, rhythm, improvisation.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Естетичне виховання молоді завжди є актуальною проблемою, адже суспільство швидко змінюється і вимагає нових підходів до навчання та виховання поколінь, кожне з яких є неповторним, яке може змінити світ у майбутньому в залежності від того, які цінності та естетичні орієнтири зараз будуть закладені в їхній розвиток. Спортивні (бальні) танці є однією з найбільш масових і загальнодоступних форм спілкування дітей та молоді з основами танцювальної хореографії.

Бальний танець – один із видів хореографічного мистецтва, який є дієвим засобом музично-пластичного, художньо-естетичного, спортивно-фізичного, емоційно-ціннісного, одним словом, різностороннього розвитку і виховання особистості. Сучасний бальний танець є дуже популярним та впливовим способом формування естетично-ціннісного сприйняття навколишньої дійсності, але це вимагає від особистості наявності певного музикознавчої бази знань та здібностей до сприйняття і аналізу художньої природи танцю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Величезний позитивний досвід, що доводить безпосередній взаємозв'язок занять хореографією з естетичним вихованням накопичений у дослідженнях педагогів і діячів мистецтв Л. Богаткової, С. Букатіної, А. Ваганової, Е. Васильєвої, Ю. Григоровича, І. Моїсєєва, Г. Плахти, Т. Пуртової, М. Фокіна, Б. Шаврова та ін.

Історію розвитку бального танцю досліджували М. Васильєва-Рождественська, О. Косьянова, М. Срьоменко та ін. Методичні аспекти художнього сприйняття та викладання бальної хореографії вивчали Гі Дені, Люк Дассвіль, Алекс Мур, Уолтер Лерд та ін.

Проблемами естетичного сприйняття та викладання бального танцю в хореографічних колективах займалися Є. Конорова, А. Тараканова, А. Белікова, Л. Степанова, В. Кудряков, Л. Школьніков та ін.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей сприйняття спортивного бального танцю сучасною молоддю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, у «Правилах спортивних змагань з танцювального спорту», затверджених Міністерством молоді та спорту України від 10.03.2021 р., зазначені критерії оцінки дисциплін європейської та латиноамериканської програм.

Критерії містять чотири компоненти: 1) техніка виконання; 2) музичність руху; 3) партнерство; 4) хореографія та презентація.

І якщо з оцінкою таких підкомпонентів техніки виконання, як постава, баланс, робота ступнів та позиції стоп, правильне виконання специфічних дій, описаних у техніці кожного танцю тощо існує певна визначеність, то з оцінкою критерію «артистизм» виникають деякі труднощі.

Артистизм розуміється як «художнє образне втілення парю характерних рис музичного тексту та хореографічної партитури» [6, с. 131].

Ще одне визначення поняття артистизм надає Г. Падалка: «Опанування в танцювальному екзерсисі повною координацією всіх рухів людського тіла дає можливість надалі насичувати рух динамікою, настроєм, тобто надавати йому тієї виразності, яка називається артистизмом» [7, с. 75].

«Артистизм, – у т. ч. висока майстерність, віртуозність» – таке тлумачення поняття дає словник української мови [8, с. 45].

Оцінка артистизму в танці базується на оцінці «синхронності, рівномірності, безперервності всіх рухів та ступеня технічної досконалості, необхідної органічної цілісності пари при кожній зміні характеру музики, хореографічного малюнка та темпу виконання», на оцінці «драматургічного, режисерського змісту хореографії» [9, с. 135]. Останній підкомпонент дає великий простір для суб'єктивного погляду, оскільки оцінюється не так форма, як зміст, не стільки рух, скільки світовідчуття. Не дарма танець вважається пластичною формою душі, засобом вираження емоцій, потаємних думок і мрій, які неможливо виміряти лише кількісними характеристиками та балами.

Творчість Айседори Дункан, Анни Павлової, Вацлава Ніжинського, сучасних танцюристів Рікардо Коккі та Юлії Загоруйченко, Мірко Гоззолі та Едіти Даніуте, Єлизавети Мацулевич та Євгенія Борушко, переможців у латиноамериканській програмі у категорії «Under21», пара Тимура Путяти та Євгенії Піндюри – переможців відразу в 5-ти категоріях у віковій групі «Ювенали», а також фіналісти Блекпульського фестивалю танцю, пари Станіслава Портаненка та Наталії Коляди, які стали фіналістами у категорії «Professionals Ballroom» – підтверджують цю думку. Вони не тільки люди спорту, а й люди мистецтва.

Тож однією з особливостей естетично-ціннісного сприйняття сучасного бального танцю є поєднання

високої техніки та професіоналізму виконання з артистичною подачею комбінації танцювальних рухів.

Важливо не тільки танцюючи, правильно розмахувати руками, технічно показувати глядачеві «пози», «жести», милуючись ними, виконувати танець, як па, незалежно від внутрішнього змісту, і створювати форму, позбавлену суті. Далеко не кожен виконавець уміє володіти м'язами обличчя, розслабити їх у потрібний момент, і це перешкоджає створенню правдивого сценічного образу. Власне, правдивість необхідна від самого першого руху персонажу і повинна поєднуватися з танцювальною формою [3, с. 201].

Багатогранний світ, що проходить крізь призму людського сприйняття та уяви, трансформується у зміст танцювального образу і є хореографічним його відображенням.

При цьому зрозуміло, що артистам вдається найбільш ефектно висвітлити ті сторони життя, котрі найбільш відповідають засобам хореографічного мистецтва, оскільки при всій пластичності та розмаїтті художніх засобів танцю не можна вважати, що вони безмежні. Звернемо увагу, що танцювальний образ, з однієї сторони, є конкретним, адже його об'єкт – людина у всьому її прояві почуттів, думок, реакції на навколишній світ, а з другої сторони він умовний, оскільки спосіб вираження образу – пластика – є умовним [1, с. 123].

Крім цього, в інструментарії постановника танцю знаходяться музика, світло, сценічне оформлення, костюми й артисти. У взаємопов'язаній сукупності виражальних засобів головну роль відіграє танцювальний рух, що підпорядковується внутрішній логіці розвитку дії. Саме це є початком створення художнього образу, який є змістом хореографічного твору і сприймається глядачем опосередковано через хореографічні фрази, речення, періоди, які створюють «мелодію танцю».

Танець починається там, де рух народжує образ, а образ є носієм емоцій і думок, де усвідомлене чергування пластичних рухів створює зміну емоційних станів й призводить до розвитку образу. Хореографічний образ – явище складне. Його явні прояви (рух, міміка, пози) слугують лише інструментом створення внутрішньої структури, у якій головну роль відіграє емоційність, чуттєве сприйняття життєвої ситуації. У хореографічному мистецтві має бути злиття віртуозного володіння технікою з внутрішнім змістом музики виконуваного твору. Це злиття техніки танцюриста, його тіла з образом танцю і є тією невлливою душею, тим найістотнішим і навряд чи пояснюваним явищем, що трансформує танець разом з музикою та артистом у високе й натхненне мистецтво [1, с. 75].

Отже, необхідною умовою успішного досягнення результату – передачі задуму постановника і залучення глядача в світ прекрасного є поєднання техніки із художньою подачею рухів тіла, зміни виразу обличчя, переміщення в просторі. Підрунтям для цього мають стати набуті артистами у процесі навчання загальні музикознавчі та культурологічні знання, специфічні професійні знання та вміння із хореографії і, відповідно, сформована система естетично-ціннісних орієнтирів.

Для розуміння значення сучасного бального танцю в культурному житті та формування суспільного ціннісного судження про спортивні танці

розглянемо проблему взаємодії двох культурних феноменів: спорту та мистецтва.

У сучасній культурі спорт та мистецтво є одними з головних сфер людської життєдіяльності. А. Шевчук стверджує, що «і в масовій свідомості, і в науковому співтоваристві спорт і мистецтво часто видаються як взаємовиключні соціокультурні феномени, які не мають точок дотику. В останні десятиліття ситуація змінилася: перетворення спорту на явище світового масштабу зажадало наукового вивчення взаємного впливу спорту та політики, спорту та економіки, спорту та міжнародного співробітництва» [11, с. 25].

Сьогодні актуальним є питання, що стосується взаємовідносин спорту та мистецтва. За допомогою аналізу спортивного бального танцю порушено питання про існування певного «набору» образотворчо-виразних засобів, що дозволяють розглядати танцювальний спорт не тільки як вид спорту, а й як художній твір, який має певну естетичну цінність та виразність.

На думку Б. Лоу спорт, а саме сучасний спорт, що збирає на стадіонах та біля екранів гаджетів багатомільйонну аудиторію, є видовищем, що має велику естетичну виразність та великий виховний потенціал [5, с. 122].

На підтвердження цього судження висловлюється і В. Столяров. Для посилення видовищної привабливості спортивних змагань останнім часом активно розвиваються види спорту, що тісно взаємодіють з мистецтвом: художня гімнастика, синхронне плавання, танцювальний спорт. Контакт, що виникає між спортсменами та глядачами під час виступу-змагання, приносить їм взаємну естетичну насолоду [9, с. 95].

Інтерпретація танцю як виду спорту відкрила нові можливості для його розвитку. Міжнародний олімпійський комітет визнав спортивні танці видом спорту та включив Міжнародну федерацію танцювального спорту в склад МОК, проте недостатньо об'єктивна система оцінки спортсменів не дає можливості включити танцювальний спорт до програми Олімпійських ігор навіть зараз [5, с. 101].

Чому танець можна вважати спортом? На наш погляд, танець вимагає від виконавця тих самих якостей, як і від будь-якого іншого спортсмена. Це, насамперед, фізична сила, витривалість. Змагання з танцювального спорту проводяться у кілька турів. У кожному турі спортсмени мають виконати п'ять двоххвилинних танців. Фіналісти великих чемпіонатів виконують за час турніру до тридцяти танців, навантаження спортсменів-танцюристів можна порівняти з навантаженням плавців, бігунів, велосипедистів. По-друге, для маневрування на паркеті та виконання фігур та ліній танцюристам, як і гімнастам, баскетболістам, футболістам, необхідні гнучкість та координація рухів. І нарешті, для перемоги в танцювальному спорті, як і в будь-якому іншому виді спорту, необхідні організованість та зібраність [5, с. 102].

З іншого боку, танцювальний спорт може бути більшим, ніж будь-який інший техніко-естетичний вид спорту, близький до мистецтва. Можна сперечатися про те, створюється чи не створюється у процесі виконання танцю властивий для будь-якого виду мистецтва художній образ, незаперечно одне – танцюрист повинен мати неповторний, індивідуальний художній стиль, який є синтезом високого технічного

майстерності спортсмена та великої естетичної виразності.

Про спортивний бальний танець завдяки його видовищності, образності, здатності виконувати функцію вистави можна говорити як про певний вид мистецтва як способу пізнання та осмислення світу і свого місця у світі. У спортивному бальному танці дуже потужним є ефект естетичного співпереживання, співучасті глядачів, які сприймають рухи спортсменів як повні сенсу і краси.

М. Каган зазначав, що серед безлічі явищ, що володіють пластично-динамічною (просторово-часовою) структурою, що має здатність рухатися, тіло людини найбільш тісно пов'язане з її духовним життям і здатне тим самим безпосередньо його виражати [4, с. 135]. Засобом висловлювання «духовного життя», естетичного переживання тут є не пензель, слово або звук, а власне тіло людини.

Тож тіло сприймається вже не як суто фізичний або біологічний об'єкт, а як об'єкт художньо-естетичний, інструмент прояву художнього образу, як засіб інтерпретації танцюристом власного бачення авторського задуму. За допомогою власного тіла артист дає глядачеві змогу побачити рівень його професійної майстерності, що досягається обсягом набутих знань та практичного досвіду, а також природною здатністю вбирати естетичні цінності.

Спортивний танець, як окремих випадок мистецтва танцю і балету, також є відзеркаленням дійсності в художніх образах. Дійсність, яку він відображає, – це взаємостосунки людей. Для спортивного танцю, що з'явився природним продовженням бального танцю – це взаємостосунки чоловіків і жінок. Боротьба за місце в серці партнера виражається в танці специфічною для цього виду мистецтва мовою: певними па і позами, відтворюваними танцюристами-артистами [5, с. 56].

Р. Воронін у дослідженні, присвяченому аналізу філософсько-естетичних і художніх аспектів танцювального мистецтва, спортивний бальний танець визначив як «ритмічні рухи тіла або частин тіла, які виконуються у певній техніці під музику з метою вираження емоцій та служать засобом передачі індивідуального характеру суспільно значимих взаємин чоловіка та жінки» [2, с. 61]. Технічна майстерність розглядається їм як засіб, за допомогою якого в танці постають загальнолюдські проблеми добра і зла, прекрасного й потворного, кохання й ненависті, тобто ті ж проблеми, які піднімаються й у мистецтві. Вчений виділив основні компоненти, які, на його думку, визначають естетичну виразність спортивного бального танцю:

– дуетність, тобто досягнення ефекту синхронності виконання і єдності емоційної спрямованості танцювального дуету за досить яскравої виразності чоловічого і жіночого начал у взаємодії партнерів;

– природність, що розуміється як органічність у кожному русі танцю та загальній поведінці на паркеті;

– музикальність, яка є тою складовою танцювального мистецтва, яка дозволяє наповнити його конкретним художньо-образним змістом і визначається здатністю танцюриста відповідно до своїх індивідуальних особливостей розкрити закладену в ній ідею, настрій [2, с. 24–25].

Звісно ж, що компонент «музикальність» неможливо розглядати безвідносно до ритму, що є найважливішим елементом танцю.

Музичний ритм – рівномірне чергування звуків та пауз, своєрідні «ударі» в музиці, що виділяються, підкреслюються, акцентуються рухами тіла танцюристів, створюють високу емоційно-естетичну виразність та певний настрій у глядачів, сприяючи виникненню почуття співпереживання та причетності до того, що відбувається.

Як стверджує Д. Ховард, «естетична та емоційна виразність танцю багато в чому досягається за допомогою зміни рухів, підпорядкованих певному ритму, акцентуванням різних музичних «ударів». При цьому всередині кожного руху можливі різноманітні типи дій, такі як:

- імпульс (акцент на початку руху);
- імпакт (акцент у кінці руху);
- свінг (акцент у середині руху);
- нерухомість (відсутність руху);
- зупинка [10, с. 125].

Такий єдиний ритміко-музичний компонент можна назвати «ритмовідчуттям». І хореографи, і спортсмени відзначають «ритмовідчуття» провідних сучасних танцювальних пар: Майкла Малітовські та Джоанни Люніс, Сергія та Ольги Коновальцевих, Троєсла Багера та Іни Желічної, Дмитра Дикусара та Роксолани Маланчук.

Як компонент, що створює естетичну виразність, Р. Воронін назвав також пластичність, або «музично-пластичний образ, що втілює з'єднання духовного потенціалу танцюриста та його тілесної виразності, забезпечуючи, таким чином, становлення одухотвореної майстерності» [2, с. 24].

Дане твердження потрібно уточнити і доповнити продуктивними положеннями, висловленими відомим хореографом А. Шевчук.

Ведучи мову про виховання драматичного артиста, дослідниця розглядає пластичність як категорію, яка має статус метапоняття, що фіксує рівень ідеальної завершеності витвору мистецтва. На її думку, пластичність «не вичерпується лише технологічним рівнем, будучи результатом особливого типу мислення, представленого в специфічно організованому типі мислення-реалізації, коли, з одного боку, світ сприймається як система пластичних образів, з іншого боку, виявляється у здатності через художньо створену (пластичну) форму транслювати реципієнту (глядачеві) гармонійно створене уявлення про світ [11, с. 19]. Для актора бути пластичним у загальному сенсі означає здатність використовувати арсенал тілесних виразних засобів для побудови сценічного образу (персонажу).

Для тих досвідчених виконавців, хто має розвинену пластичність, характерна не тільки відточеність жесту в сценічній презентації персонажа, а й здатність лише засобами пластики втілювати художній континуум [6, с. 92]. Тобто саме пластичність, володіючи інтегральними властивостями, створює в процесі танцю єдність форми та змісту.

На наш погляд, до компонентів, що створюють естетичну виразність спортивного танцю, необхідно додати хореографію, костюм, імпровізацію.

Під хореографією в танцювальному спорті розуміється поєднання танцювальних елементів і фігур у композиції змагань. Дуети, що мають унікальні, насичені «фірмовими» рухами, трюками та «фішками» композиції, які грамотно розташовані на танцювальному майданчику та цілісно виконані в процесі всього танцю, мають можливість найбільш

яскраво продемонструвати свій індивідуальний стиль. Такі спортсмени приваблюють увагу, виділяються серед інших єдністю та гармонією образу і запам'ятовуються. При цьому істотне значення має правильна побудова композицій, що включає ті елементи, які будуть під силу танцюристам [11, с. 18].

Внесення нового та збереження в танцювальних постановках традиційних, основних фігур, що роками розробляються, виконуються та вдосконалюються іменитими спортсменами та тренерами, також є необхідним атрибутом якісного, естетично витриманого танцю.

Костюм, підібраний не лише відповідно до вимог танцювального спорту, але і відповідно до виду програми та емоційного настрою пари, має величезну естетичну значущість.

М. Каган відзначав, що тіло людини в русі – не єдиний засіб, здатний висловити «духовне життя», тому що в танці «художній геній людства не задовольняється можливостями, які безпосередньо дані людині, тобто його «природними мовами» – звуковою, вербальною, пантомімічною, і шукає непрямі шляхи пізнання та моделювання духовного життя, здатні в опосередкованій формі штучних знакових систем втілювати такі аспекти зв'язку суб'єкта та об'єкта, які не піддаються виразу властивими самій людині природними засобами [4, с. 359]. Такими «непрямими засобами» можуть бути костюм та макіяж.

І нарешті – імпровізація, а саме здатність віртуозно виходити з нестандартних ситуацій, креативно інтерпретувати музичний супровід, уникаючи зіткнення на паркеті, домагаючись при цьому взаєморозуміння в парі у непередбачуваних умовах змагань [11, с. 98].

Звісно ж, що імпровізація як здатність передати емоційно-естетичну тілесну виразність у вигляді вільного, гармонійного, широго руху можлива не стільки у пар, які досягли лише високого рівня технічної майстерності, скільки у тих танцюристів-спортсменів, які сприймають своє тіло як провідник почуттів та емоцій, а рух – як особливий спосіб мислити. На паркеті одночасно можуть танцювати до п'ятнадцяти пар, але лише на деякі з них хочеться дивитися, вони приковують до себе увагу, їх виступ зачаровує. Але повернути увагу глядача можна і яскравим костюмом, а от утримати цю увагу, донести глибокий філософський зміст танцю, розкрити його красу здатні лише пари, які володіють індивідуальним стилем, що проявляється у взаємодії високої технічної майстерності і великої естетичної виразності [11, с. 121].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Сучасний спортивний бальний танець має довгу історію становлення, тому це явище суспільного культурного життя є багатоаспектним та поліфункціональним, адже виконує не лише розважальну функцію, але і художньо-естетичну.

Протиріччя даного виду людської життєдіяльності полягає в самій назві, адже спорт і танець ніби ніяк не пов'язані один з одним. Але в ході нашого дослідження ми виявили, що навпаки, ці два суспільні явища мають багато спільного. Обидва напрямки вимагають від виконавця високої майстерності, багажу набутих теоретичних знань та практичних умінь, відмінної фізичної підготовки, наполегливості, сумління, волі до здобуття результату.

Але на відміну від спорту, спортивний бальний танець є проявом не лише фізичної досконалості людського тіла, він вимагає особливого сприйняття, тому що його естетично-ціннісний аспект є набагато тоншим за суто спортивний. За допомогою свого тіла артист передає світ власних почуттів, думок, уявлень, прагнень. Як було зазначено раніше, бальний танець – це вічний вираз взаємовідносин Чоловіка та Жінки, тому в танці фізичні рухи тіла, вираз обличчя, поза, розташування відносно один одного – все це слугує для вираження одвічних філософських питань, що споконвіку висловлювали творці у різних видах мистецтва.

Тож спортивний бальний танець є сучасним витвором мистецтва, що проявляється через майстерність танцюриста у володінні власним тілом і можливістю передати увесь накопичений досвід, щоб захопити глядача і залучити його у світ прекрасного.

Але дане питання про особливості сприйняття художньої цінності спортивного бального танцю ще потребує пильної уваги педагогів, культурознавців та інших науковців, щоб в майбутньому спортивний бальний танець посів відповідне місце серед усіх видів мистецтва і був визнаний вартим участі в Олімпійських іграх як один із важливих видів спорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко К. Лексика українського народного танцю. К.: Мистецтво, 1971. 561 с.
2. Воронин Р. Е. Философско-эстетические и художественные аспекты танцевального искусства (спортивный бальный танец, вторая половина XX века): автореф... дис. кан. искусствоведения. СПб., 2007. 26 с.
3. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України. К.: Мистецтво, 1963. 235 с.
4. Каган М. С. Морфология искусства: Историко-теоретическое исследование внутреннего строения мира искусства. Л.: Искусство, 1972. 440 с.
5. Лоу Б. Красота спорта: междисциплинарное исследование. М.: Радуга, 1984. 256 с.
6. Правила спортивних змагань з танцювального спорту. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Sport/Pravyla_zmagan/2021/pravila-sportivnikh-zmagan-z-tantsyuvalnogo-sportu.pdf
7. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.
8. Словник української мови в 11 томах. Упоряд. П. П. Доценко, Л. А. Юрчук. 1971. 550 с.
9. Столяров В. И., Самусенкова В. И. Современный спорт как феномен культуры и пути его интеграции с искусством. *Спорт и искусство: альтернатива – единство – синтез?* М.: РАО Гуманитарный Центр «СпАрт», РГАФК, 1996. 178 с.
10. Ховард Г. Техніка Європейських танців. Інтернаціональна Танцювальна Асоціація Вчителів (Technique of Ballroom Dancing Guy Howard IDTA), 2013. 213 с.
11. Шевчук А. У танцювальному колі. *Палітра педагога*. 2000. № 2. С. 17–25.

REFERENCES

1. Vasylenko, K. (1971). *Leksyka ukrayins'koho narodnoho tantsyu* [Vocabulary of Ukrainian folk dance]. Kyiv.
2. Voronin, R. (2007). *Ye. Filosoфско-esteticheskiye i khudozhestvennyye aspekty tantseval'nogo iskusstva (sportivnyy bal'nyy tanets, vtoraya polovina XX veka)* [Philosophical, aesthetic and artistic aspects of dance art (sports ballroom dance, second half of the 20th century)]. SPb.
3. Humenyuk, A. I. (1963). *Narodne khoreografichne mystetstvo Ukrainy*. [Folk Choreographic Art of Ukraine]. Kyiv.

4. Kagan, M. S. (1972). *Morfologiya iskusstva: Istoriko-teoreticheskoye issledovaniye vnutrennego stroeniya mira iskusstva* [Morphology of Art: Historical and Theoretical Study of the Internal Structure of the Art World]. Leningrad.

5. Lou, B. (1984). *Krasota sporta: mezhdistsiplinarnoye issledovaniye* [The beauty of sports: an interdisciplinary study]. Moscow.

6. *Pravyla sportyvnykh zmahaniy z tantsyval'noho sportu* [Rules of sports competitions in dance sports]. https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Sport/Pravyla_zmagan/2021/pravila-sportivnykh-zmagan-z-tantsyval'nogo-sportu.pdf

7. Padalka, H. M. (2008). *Pedahohika mystetstva. (Teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplin)* [Pedagogy of art. (Theory and teaching methods of artistic disciplines)]. Kyiv.

8. *Slovyk ukraïns'koyi movy v 11 tomakh* (1971). [Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes]. Kyiv.

9. Stolyarov, V. I., Samusenkova, V. I. (1996). *Sovremennyy sport kak fenomen kul'tury i puti yego integratsii s iskusstvom* [Modern sport as a phenomenon of culture and ways of its integration with art]. Moscow.

10. Khovard, H. (2013). *Tekhnika Yevropeys'kykh tantsiv. Internatsional'na Tantsyval'na Asotsiatsiya Vychyteliv* [Technique of European dances. International Dance Teachers' Association].

11. Shevchuk, A. (2000). *U tantsyval'nomu koli* [In the dance circle]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

СПНУЛ Ігор Васильович – заслужений працівник культури України, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва.

СПНУЛ Олена Миколаївна – заслужений працівник культури України, старший викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SPINUL Ihor Vasylyovych – Honored Worker of Culture of Ukraine, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Art Education of the Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of future choreographers.

SPINUL Helen Mykolaivna – Honored Worker of Culture of Ukraine, Senior Lecturer of the Department of Art Education of the Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of future choreographers.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 371.124

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-314-318

СТРИЖАКОВ Артем Олегович –

кандидат педагогічних наук

ТОВ «Цифромаркет», директор

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1407-939X>

e-mail: sao-84@ukr.net

ЦІЛІСНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

За найрізноманітнішою інформацією, для молоді людини, яка вступає на самостійний шлях (у наукових публікаціях цей період називають рівнем особистісного розвитку), специфічним є домінування не навчального закладу, не навчання, не розваг і відпочинку, а суспільства, соціуму, звичайно у власному світосприйнятті кожної особистості.

Особливістю людини, що зумовлює значущі характеристики її природи, є системотвірна єдність особливої об'єктивно заданої твірної активності – діяльності та суб'єктності, що містить необхідність, потребу, здатність та можливість зміни, розширення, проєктування такої діяльності, ставлення до неї як до умови свого буття та свого зростання як цілісного розвитку в ньому.

В онтогенезі відбувається не тільки розвиток-дорослішання – на рівні оволодіння завершеними, спеціалізованими якостями та властивостями виду, а й цілісний розвиток із відкритими межами – розвиток-саморозвиток, що передбачає розширення своїх можливостей за межами біологічно заданого дорослішання, і, розвитку на базі розширення умов та зміни середовища свого існування і себе цілісного ньому. Саморозвиток початково є визначальним фактором руху – зростання-розвитку людини в онтогенезі, важливий структуротвірний компонент цього процесу, результативність і своєрідна якість здійснення якого залежать від того, якою мірою людина стає реальним суб'єктом свого суб'єктного цілісного розвитку та саморозвитку.

Ступінь і рівень саморозвитку визначаються реальним проявом його в розвитку та диференційній розгорнутості дієвої цілісності суб'єкта. Саморозвиток суб'єкта, що виявляється в зростанні-розвитку його суб'єктності, здатності та потреби в самовизначенні, самопізнанні тощо, за своєю суттю передбачає потребу й необхідність реалізації здобутого рівня, з тенденцією до самореалізації як умови й результату не тільки оцінки себе та своїх можливостей, а й визначення себе серед інших, – самореалізації, що передбачає свою належність цілісному соціуму у своїй дієвості як умова наступного саморозвитку.

Будь-яка діяльність індивіда, навіть та, що здійснюється ним суто для себе, передбачає його залучення до соціального поля, функціонування його як цілісного явища в системі суспільних відношень.

Ключові слова: людина, особистість, цілісність, суспільство, соціум, саморозвиток, самовизначення, діяльність, самореалізація.

STRYZHAKOV Artem Olehovych –

Ph. D. in Pedagogy, LLC «Tsyfromarket», CEO

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1407-939X>

e-mail: sao-84@ukr.net

INTEGRAL DEVELOPMENT OF THE FUTURE SPECIALIST PERSONALITY

According to a wide variety of information, for a young person who embarks on an independent path (in scientific publications this period is called the level of personal development), the specific thing is the dominance not of an educational institution, not of learning, not of entertainment and recreation, but of society, of course, in each individual; s own worldview.